

UPPSALA UNIVERSITET
Institutionen för nordiska språk
Pernilla Holmsten
peho0530@student.uu.se

D-UPPSATS
Praktisk svenska D
Vt 07

Genusperspektiv på sportkrönikan

En närstudie av tre sportjournalisters skrivande

Handledare:
Sonja Entzenberg

Sammandrag

Syftet med denna uppsats är att analysera sportkrönikan ur ett genusperspektiv för att på så sätt dels belysa de skrivstrategier som sportjournalister använder för att skriva krönikor och andra texter, dels uppmärksamma och belysa de strukturer och traditioner inom genren och i samhället som styr journalisternas arbete.

För att göra detta har tre sportkrönikörer intervjuats, en kvantitativ undersökning av sammanlagt 114 av deras texter har utförts, och totalt sex texter (två av varje journalist) har djupanalyserats utifrån en modell för kritisk diskursanalys.

Resultaten visar bland annat att den manliga traditionen dominerar genren och att krönikörernas uttalade ambitioner inte alltid syns i deras texter.

Innehåll

Sammandrag.....	2
1 Inledning.....	4
1.1 Tidigare forskning.....	5
1.2 Syfte.....	6
1.3 Metod och material.....	7
1.4 Teori.....	7
1.5 Sportkrönikan som genre.....	8
2 Intervjuerna.....	9
2.1 Johan Esk.....	10
2.2 Linn Ohlsson	11
2.3 Lasse Anrell.....	12
2.4 Analys av intervjuerna.....	13
3 Analys av texterna.....	16
3.1 Frekvensbeskrivning av kön.....	16
3.2 Analys av utvalda krönikor.....	17
3.3 Johan Esk.....	18
3.4 Linn Ohlsson.....	22
3.5 Lasse Anrell.....	24
4 Sammanfattning.....	27
5 Diskussion.....	28
6 Källor.....	31
BILAGA 1.....	33

1 Inledning

Sport är något som de allra flesta människor har något slags relation till. Det är något som väcker mycket starka känslor, särskilt under stora evenemang som OS eller VM. Om man vill så kan man, med hjälp av Internet och satellitkanaler och parabol, konsumera sport i stort sätt varenda minut av dygnet. Men hur presenteras sport i den tryckta pressen? Hur tänker man som skrivande sportjournalist på sitt arbete?

Enligt Nationalencyklopedin är sportjournalistik en ”journalistisk genre utvecklad under 1900-talet, först i tidningarna, senare i radio och TV. Några stilistiska drag som anses utmärka sportjournalistiken är engelska lånord, smeknamn på idrottsutövare och ett ymnigt bruk av metaforer och starka, dramatiska uttryck”. Abalo Caldera och Danielsson (2006) refererar i en artikel till Rowe, som talar om det sportjournalistiska språk som ibland kallas ”sportuguese”. Detta bygger på en manlig jargong med metaforer hämtade från traditionellt manliga domäner, såsom krig, jakt, teknik och mekanik.

Historiskt sett är sport och idrott i huvudsak manliga företeelser och enligt Håkan Larsson, docent i pedagogik på Lärarhögskolan och Gymnastik- och Idrottshögskolan, är den moderna sporten något som uppfanns i syfte att fostra unga män till ”riktiga karlar” som kunde leda det brittiska imperiet. Detta var i Storbritannien under 1800-talet, och idén spred sig raskt över Europa. Den svenska stormaktstiden var över och här hemma oroade man sig över att svenska män var för fysiskt kläna och skapade Linggymnastiken. Denna var influerad av kontinental gymnastik och utfördes på läroverk och inom krigsmakten, vilka vid den här tiden i hög grad båda var institutioner förbehållna män (*Jämsides*, 2007).

Hans Strand är professor i svenska språket, särskilt nusvenska, vid Stockholms universitet, och skriver

”[e]n central idé inom såväl språkforskning som filosofi och feministisk teori är att språket har makt över tanken. Det finns visserligen olika uppfattningar om graden av språkets makt i detta avseende, men det torde knappast finnas någon i dag som på allvar är beredd att förneka att språket spelar en inte oväsentlig roll för hur vi uppfattar och beskriver världen.” (1998, s 162)

Han fortsätter med att klargöra att språket inte alltid är ideologiskt neutralt (s 162). De ideologier som språket är bärare av är ofta dolda. Dessa ideologier speglar attityder som är mer eller mindre omedvetna och därför ofta tas som självklara. Larsson menar att en sådan

attityd är att idrott och manlighet hör ihop, medan den kvinnliga idrottaren är ett undantag. Den moderna sporten bygger i högsta grad på fysisk prestationsförmåga, och eftersom män generellt har större muskelmassa och grövre benstomme än kvinnor, gynnar sporten män framför kvinnor. Det finns få sporter där män och kvinnor tävlar mot eller tillsammans med varandra. De allra flesta sporter är uppdelade i klasser efter kön och/eller ålder. Inom vissa sporter förekommer så kallade mixklasser, där män och kvinnor tävlar inom samma lag, men även dessa klasser är undantag. Män är norm och kvinnor undantaget. Denna stereotypa form produceras och reproduceras ständigt i media (*Jämsides, 2007*).

1.1 Tidigare forskning

Inom det samhällsvetenskapliga paradigmet, särskilt sociologin, har man forskat en hel del kring de frågor som den här uppsatsen tar upp, nämligen sportjournalistik och kön. Däremot kan man konstatera att den här typen av frågor hittills inte intresserat språkvetenskapen i någon högre utsträckning. Därför är det främst samhällsvetenskaplig forskning som jag utgått ifrån för att genomföra denna studie.

2004 företog Ernesto Abalo Caldera och Martin Danielsson en studie för att undersöka mediekonsumenternas vanor när det gäller sport. 1500 enkäter skickades ut till invånare mellan 18 och 85 år i Kronobergs län. De fick svara på frågor om bland annat vilka sporter de tyckte bäst om, huruvida de alls var sportintresserade, om de tyckte att det var för mycket eller för lite sport i media osv. Svarsfrekvensen var 63 procent och man gjorde en statistisk bearbetning av materialet och kunde dra vissa slutsatser. Till exempel kom man fram till att den stereotypa bilden av en försoffad, chipsätande man framför teven (gärna klädd i nätundertröja) inte stämde överens med verklighetens mediekonsument av sport. Vidare fanns nu det statistiska underlaget för att kunna slå håll på myten om att kvinnor är ointresserade av sport. Däremot tycks kvinnorna vara mer ointresserade än männen av den sport som förekommer i media och hur den presenteras. På frågan om vilka sporter som ligger dem varmast om hjärtat svarade männen fotboll och ishockey. Kvinnorna svarade konståkning och ridsport. De sporter som får mest utrymme i TV är just fotboll och ishockey, följt av friidrott (som både männen och kvinnorna uppgav var en sport som låg dem varmt om hjärtat) och trav. Mönstret är liknande för dagspressen. Bland de sporter som får minst mediebevaktning finns konståkning och gymnastik, två sporter som är kraftigt kvinnodominerade (*Riksidrottsförbundet, 2005*).

Abalo Caldera och Danielsson (2006) menar att det handlar om en ond cirkel. Sportevenemang som drar en stadig publik lockar sponsorer och annonsörer, vilket betyder annonsörer även för media som bevakar sporterna. Det leder till än mer uppmärksamhet för sporten, vilket lockar mer publik, samtidigt som media på så sätt också cementerar uppfattningar om vilka sporter som är värda uppmärksamhet och därför ska bevakas. Enligt Abalo Caldera och Danielsson är det pengar som styr, och media vågar inte utforska nya marker och satsa på att ge utrymme till sporter i ”medieskugga”, därför att de då riskerar att förlora intäkter. Framför allt gäller detta de kommersiella TV-kanalerna, men också dagspressen eftersom den säljer annonsplatser, och en stor del av dem förekommer på sportsidorna. När man granskar statistiken upptäcker man också att SVT, som länge har haft statliga direktiv gällande jämställdhet mellan könen, sänder betydligt fler timmar med koppling till damidrott och kvinnliga idrottare än de kommersiella kanalerna (Andersson, 2003).

Medieforskaren Monika Djerf-Pierre skriver:

Under 1970-talet fick miljöfrågorna, de så kallade sociala frågorna (skola, vård, omsorg) och konsumentfrågorna ökad uppmärksamheten (sic!) i både dagspressen och i radio/TV. Det som kom att kallas ’mjuka’ nyheter i motsats till de ’hårda’ (politik och ekonomi), blev ett växande fält för kvinnliga journalister. I pressen var de mest mansdominerade områdena sport, näringsliv, utrikes och politik där cirka nio av tio artiklar var skrivna av män. Sociala frågor och konsumentfrågor var de enda områdena som dominerades av kvinnor. Samma mönster fanns i radio/TV. (2003:37)

Begreppen *mjukt* och *hårt* lever kvar, och fortfarande är det *mjuka* förknippat med kvinnligt och det *hårda* med manligt.

1.2 Syfte

Syftet med uppsatsen är att analysera sportkrönikan ur ett genusperspektiv för att på så sätt dels belysa de skrivstrategier som sportjournalister använder för att skriva krönikor, dels uppmärksamma och belysa de strukturer och traditioner inom genren och i samhället som styr journalisternas arbete.

Vilken syn har sportjournalister gällande kön och hur gestaltas detta i deras krönikor? Är sportskribenter bundna av förväntningar och krav som genren sportjournalistik, och särskilt sportkrönikan, ställer på dem, och i så fall på vilket sätt? Hur syns detta i de texter de producerar?

1.3 Metod och material

Materialet för uppsatsen består av intervjuer med tre sportjournalister och 114 texter om sport publicerade från och med augusti 2006 till och med april 2007, samt en text från januari 2005. Samtliga texter är producerade av de tre intervjuade krönikörerna, vilka är Johan Esk på Dagens Nyheter, Linn Ohlsson på Göteborgs-Posten, och Lasse Anrell på Aftonbladets sportbilaga, Sportbladet. De 114 sporttexterna har först granskats avseende könsfrekvensen, och därefter har sex krönikor, två av varje journalist, valts ut för en djupare textanalys.

Den kvalitativa textanalysen bygger på den modell för kritisk diskursanalys, som har beskrivits av Byrman och Hultén (2003). Det är en modell för hur man granskar och analyserar texten på fyra nivåer. Dessa nivåer är den *textuella*, som fokuserar på ordval, textbindning och stilistiska begrepp mm, den *ideationella*, som behandlar textens idéinnehåll och urval, den *interpersonella*, som bland annat berör hur texten närmar sig läsaren, och där den ”mellanmänniska strukturen stakar ut ett samspel mellan skribenten och läsaren” (s. 189). Den fjärde nivån är den *kontextuella*, på vilken de övriga tre nivåerna ska analyseras och inplaceras. Detta för att kunna analysera hela kommunikationssituationen och sätta in den i ett större sammanhang, med avseende på sådant som genre, auktoritet och institution. Precis som Byrman och Hultén använder den här uppsatsen modellen för att genusanalysera text.

Då tidigare forskning uppmärksammat hur olika bilden av den idrottande mannen respektive idrottande kvinnan beskrivs i media, strävar uppsatsen efter att granska hur de intentioner som krönikörerna i intervjuerna uppger sig ha faktiskt gestaltas i texterna de producerar. Detta för att kunna genomlysas deras skrivstrategier.

1.4 Teori

I sin avhandling, *Den moraliska journalisten*, presenterar Susanne Wigorts Yngvesson (2006) bland annat två massmedieteorier. Den ena är teorin om *konsekvensneutralitet*. Den innebär att journalisten ser som det viktigaste att informera allmänheten om sanningen, oavsett vilka konsekvenser det får för enskilda personer, föreningar eller företag. Det främsta argumentet för denna teori är att det är demokratiskt – om allmänheten får all information kan medborgarna själva dra slutsatser och fatta självständiga beslut. Journalisten ska objektivt och opartiskt rapportera och överlåter åt allmänheten att ta ställning.

Den andra teorin är teorin om *det sociala ansvaret*. Enligt denna måste journalisten och/eller utgivaren försöka förutse konsekvenserna av en publicering och trots att också denna teori värnar om sanning som en viktig princip, måste ibland hänsyn gå före sanning.

Det som företrädarna för båda teorierna strävar efter är ett bättre samhälle, men de är oense om hur målet ska uppnås. Enligt teorin om *konsekvensneutralitet* ligger ansvaret för att förbättra samhället på allmänheten, som genom upplysning och information ska kunna fatta de riktiga besluten. Enligt teorin om *socialt ansvar* ligger ansvaret i högre grad på journalisten, som genom att ta ställning för det goda och värna om de utsatta i samhället, ska publicera sådant som leder till ett rättvisare och bättre samhälle.

För sportjournalisten innebär *konsekvensneutralitet* att han/hon objektivt ska rapportera verkligheten ”såsom den är”. Ett exempel på detta är att fortsätta skriva om herrfotboll, eftersom det är den största sporten i Sverige och det är ”vad allmänheten vill ha”. Enligt teorin om *socialt ansvar* ska han/hon istället ta hänsyn till de orättvisor som finns i samhället och sträva efter att utjämna dem. Ett exempel på detta är att ge större utrymme åt undanskymda sporter, eller damidrott, för att på så sätt skapa större intresse hos allmänheten om dessa, vilket i sin tur kan leda till ett mer jämlikt samhälle.

West och Zimmerman (1987) talar om genus som en social konstruktion, något som individen gör och skapar i olika situationer (*doing gender*). De menar att oavsett vilka sociala identiteter vi än ikläder oss i olika situationer – till exempel make/maka, yrkesutövare, medborgare, vän etc. – så är vi i grund och botten uppdelade i två allt övergripande kategorier: man eller kvinna (s. 139). Dessa könskategorier har inte enbart biologisk betydelse, utan sociala normer och moraliska värderingar tillskriver också de två könen olika egenskaper och attribut som inte kan sägas ha någon grund i biologin.

Dessa påstådda egenskaper och attribut skapar förväntningar på vad manligt respektive kvinnligt är, och hur människor ska uppträda och agera i olika situationer, men de utgör också den referensram (sann eller falsk) som vi sedan använder för att identifiera människor som tillhörande den ena eller andra könskategorin. Som individ kan det vara påfrestande att inte leva upp till omgivningens förväntningar, och därför är det ofta lättare att falla in det normerande mönstret än att på egen hand försöka bryta det. Det senare naturligtvis förutsatt att man alls ser mönstret, vilket inte alltid är fallet, eftersom de förväntningar samhället ställer på vad som är manligt respektive kvinnligt är så djupt inbäddade i det kollektiva medvetandet att de snarast framstår som självklara och ”naturliga”.

1.5 Sportkrönikan som genre

En krönika ska vara personlig, annars blir den bara ett referat. En krönika har inte som explicit syfte att i första hand roa, men genom sin form blir den ofta mer underhållande än en

nyhetsartikel eller notis. Begreppet *personlig* ska tolkas så att skribenten får, och bör, ge luft åt egna åsikter, funderingar och värderingar i sin text, men inom ramarna för vad som är tillåtet, i den tidning i vilken krönikan publiceras, och – ytterst – i samhället.

Ledin och Selander (2003) skriver "[e]n genre blir en instans som kodar kontextuella förväntningar. När vi uppfattar en text som tillhörande en viss genre blir en hel del av meningsskapandet förutsägbart. Mycket av förståelsen ger sig så att säga av sig själv" (s. 108). Sportkrönikan kan sägas vara en sådan genre. Läsaren har vissa förväntningar på hur texten ska se ut och vad den ska handla om. Från skribentens sida handlar det om att i möjligaste mån uppfylla dessa förväntningar, vilket möjliggör ett upprätthållande och reproducerande bekräftande av hur genren ska definieras och vilka förväntningar man kan ha på den. På så sätt är skribentens valmöjligheter inom genren kraftigt begränsade, såvida han eller hon inte aktivt och medvetet vidtar åtgärder för att förändra genren som helhet.

Trots att krönikan alltså inte är en nyhetsartikel ställs det vissa krav på skribenten om fakta- och ämneskunskap. I en del sammanhang är det viktigare att underhålla än att vara djupsinnig och göra djupa analyser, i andra är det tvärtom, och i åter andra vill man se en balans mellan humor och fakta. Detta är till exempel beroende av tidningens inriktning i övrigt. I sportkrönikorna i DN och GP förekommer stilmedel som ironi, satir och provokation mer sällan än i Aftonbladets sportbilaga Sportbladet.

2 Intervjuerna

Intervjuerna skedde vid tre tillfällen, med Johan Esk och Lasse Anrell på deras respektive arbetsplatser, och med Linn Ohlsson på telefon. Alla tre fick ungefär samma frågor och intervjuerna i sin helhet finns upptagna i bilaga 1. Fråga 7 är inte densamma för samtliga intervjuobjekt. För Johan Esk och Lasse Anrell var denna fråga "Är sportjournalistik en egen genre och är det någon skillnad på att vara sportjournalist eller någon annan typ av journalist?". Då Linn Ohlsson har varit journalist så pass mycket kortare tid än de andra två, ansågs en fråga om förändrad utbildning mer relevant i hennes fall: "Är sportjournalistiken 'bespottad' och behövs det särskilda kurser i sportjournalistik inom journalistutbildningen?". Detta apropå den särskilda sportjournalistutbildning som till exempel Poppius journalistiska skola och Kalmar högskola nyligen instiftat.

Då fokus för denna uppsats ligger på genusperspektivet, kommer alla intervjufrågor med åtföljande svar inte att behandlas här. Fem frågor har valts ut med hänsyn till relevans, och svaren på dessa kommer att analyseras i det följande.

2.1 Johan Esk

Johan Esk är sportkrönikör på Dagens Nyheter. Han har arbetat som journalist i tjugo år, inom både nyheter, nöje och sport. Han har även arbetat inom radio. Tjänsten som sportkrönikör på DN har han innehaft sedan 2004.

Johan Esk anser att han har mycket stor frihet att själv styra innehållet i sin text (fråga 1), men att det ofta är kopplat till ett speciellt sportevenemang eller en aktuell händelse. Han kan välja att bevaka och skriva om en viss match eller en viss idrottare, till exempel. Han bestämmer också själv hur han väljer att framställa eller skildra något.

Den största förändringen som skett inom sportjournalistik under hans aktiva yrkesliv (fråga 2) menar Esk är hur genren har expanderat. Han betonar att det handlar om att välja bort, därför att allting omöjligt kan få utrymme i till exempel en tidning. ”Det finns inte tid eller utrymme för att skriva om allting”, säger Esk. Han talar om en magasinexplosion och hur det, med hjälp av bland annat Internet, är fullt möjligt att konsumera sport varenda minut, varje dygn. Han gjorde en gång själv en sådan rapportering av ett sportdygn, och insåg att samtidigt som det är möjligt så är det inte rimligt att bevaka allting och ge utrymme åt all sport varje dag.

Fråga 4 handlar om huruvida Esk skriver olika beroende på om temat för hans krönika är en man eller en kvinna. ”Nej. Det är viktigt att inte göra det, tycker jag. Samtidigt är det roligare att ha med kvinnliga idrottare att göra för att de är mognare, mer ”vettiga som människor” än sina manliga jämnåriga”.

Esk tror att det har att göra med att unga manliga idrottare så tidigt blir omhuldade och uppmärksammade att de inte förrän senare i livet tvingas ta ställning till vad de gör, vad de ska göra när idrottskarriären en dag är slut och vad de väljer bort för att kunna idrotta och tävla på elitnivå. Unga kvinnor är, enligt Esk, tidigt medvetna om vad de ger sig in i och vad de väljer och väljer bort för idrottskarriären, och därför mognar de snabbare än män. Han tycker också att sportjournalister är hårdare mot manliga idrottare och ledare än mot de kvinnliga.

Om manlig respektive kvinnlig sportjournalistik (fråga 5) säger Johan Esk att faran är att kvinnor får göra ”mjuka grejor”. Att de antingen kommer in och blir ”grabbiga” eller

förväntas göra kvinnliga reportage. Han tycker att det är för få kvinnor inom sportjournalistiken, men betonar att kunskap är viktigare än kön. Det som Esk refererar till när han talar om ”mjuka grejor” är reportage eller intervjuer där journalisten lägger stor tonvikt vid till exempel den intervjuades familjesituation, medan ”hårda” reportage enbart handlar om idrottsprestation och resultat (jfr Djerf-Pierre 2003:37).

På frågan om media har ett ansvar för att ”lyfta” (dvs. ge mer utrymme åt) sporter som inte får så mycket uppmärksamhet (fråga 6) menar Esk att om journalisten skriver mer så ökar det allmänhetens intresse, men att det är medias uppgift att skildra verkligheten som den är, och alltså inte har en intresseskapande uppgift. Dessutom betonar han att det är publikintresset som styr vad som bevakas om uppmärksammas i media.

2.2 Linn Ohlsson

Linn Ohlsson är sportkrönikör på Göteborgs-Posten och har varit journalist sedan 2001. Hon har omväxlande arbetat som sportjournalist och nyhetsjournalist, men sedan ett och ett halvt år skriver hon sportkrönikor för GP på heltid.

Precis som Johan Esk menar Linn Ohlsson att hon har stor valfrihet då det gäller ämne för hennes krönikor (fråga 1). Också hennes krönikor är kopplade till ett sportevenemang eller liknande, men hon kan själv välja vilka evenemang hon bevakar och skriver om.

Ohlsson anser att det har hänt mycket inom sportjournalistiken sedan hon började för sex år sedan (fråga 2), och det hon framförallt pekar på är den förändrade attityden hos de nyutexaminerade sportjournalisterna. Enligt Ohlsson är unga män mer genusorienterade idag och ser jämställdhet mellan könen som en självklarhet.

För Linn Ohlsson är det viktigt att eftersträva könsneutralitet i sina texter (fråga 4), och hon uppger att hon till exempel är mycket uppmärksam på vilka adjektiv hon använder, oavsett om temat är kvinnor eller män. Däremot säger hon att hon har lättare att benämna män med bara efternamnet, medan hon alltid skriver ut både för- och efternamnet på kvinnor, förutsatt att det inte är tredje gången hon nämner samma kvinna i två på varandra följande meningar.

På frågan om manlig respektive kvinnlig sportjournalistik (fråga 5) berättar Ohlsson att hon är mycket genusmedveten och tar strid för jämställdhet på redaktionen och i andra sammanhang. På Göteborgs-Posten är andelen kvinnor på sportredaktionen mycket hög jämfört med andra tidningar, 25 procent, och Ohlsson och de andra kvinnorna turas om att ”tjata genus” med sina manliga kollegor och chefer. Intresset hos de manliga kollegorna är

mycket fokuserat på herrfotboll, och Ohlsson och de andra kvinnorna på redaktionen kämpar hårt för att också andra sporter och damidrott ska få utrymme i tidningen.

När det gäller frågan om media har ansvar för att lyfta fram sporter som annars inte får så mycket uppmärksamhet (fråga 6) är Linn Ohlsson mycket bestämd. Hennes uppfattning är att media inte ska skapa ett intresse som inte finns. Hon betonar att det är viktigt att skriva om kvinnor och ha bilder på kvinnor, men att man måste skriva om det som säljer eftersom det för tidningen handlar om att tjäna pengar. På tidningen är man dock medveten om att man inte når ut till alla grupper, och en läsargrupp som man gärna skulle vilja ha på sportredaktionen är medelålders kvinnor.

2.3 Lasse Anrell

Lasse Anrell har varit journalist sedan 1975 och har arbetat som allmänjournalist, nöjes- och nyhetsjournalist. Han har även arbetat inom TV. Sedan 1995 arbetar han som sportkrönikör på Aftonbladet.

Precis som både Esk och Ohlsson uppger Lasse Anrell att ämnesvalet för hans krönikor är kopplat till ett sportevenemang eller liknande, men för övrigt fritt (fråga 1).

Anrell, i likhet med Esk, framhåller också hur sportjournalistiken expanderat (fråga 2) och han menar att sportjournalister idag får skriva längre och djupare texter medan trenden för övrigt går i motsatt riktning och blir allt ytligare. Han anser också att hans tidning kan ta åt sig äran för att fler unga män läser, i en tid då alla undersökningar visar på att unga människor läser allt mindre, och unga män allra minst. Han tror att välskriven sportjournalistik kan vara en väg för att nå ut till dessa grupper.

I motsats till Ohlsson menar Anrell att en text kan bli statisk och tråkig om man tänker för mycket på att vara könsneutral (fråga 4). Han uppger dock att han är mycket medveten om vad som är korrekt, vad man får och inte får skriva. Som exempel nämner han krönikan om Erica Johansson (se kapitel 3.2).

När Anrell använder begreppen ”korrekt” och ”får” i det här sammanhanget syftar han på vad som anses acceptabelt enligt samhällets – och därmed också journalistikens – normer. Den tradition som sportjournalistiken utgör har förändrats i takt med att samhällets värderingar har gjort det. Bilder och bildtexter av den typ som Tolvhed granskar i sin artikel förekommer inte idag, därför att samhället och läsarna inte tillåter det.

Om manlig respektive kvinnlig sportjournalistik (fråga 5) säger Anrell att han, under OS i Aten, blev mycket förvånad när han skarpt kritiserade det kvinnliga fotbollslandslaget och

därmed orsakade stor uppståndelse, eftersom ingen tidigare gjort så. ”Jag tyckte att laget förtjänade kritiken och det spelade ingen roll för mig att de var kvinnor och inte män”, säger Anrell.

Anrell anser att media har ett ansvar att lyfta fram damidrotten (fråga 6). Hans krönikor varje vecka avslutas med en lista över vad han kallar ”de tio hetaste sportprofilerna just nu” i vilken han alltid har med kvinnor. Han uppger att han ständigt uppmärksammar för sina chefer hur lite det skrivs om kvinnliga idrottare i media överhuvudtaget, och att han själv kämpar för att det ska skrivas om kvinnor i hans tidning varje dag.

Den lista som Anrell här refererar till har sällan anknytning till själva krönikan i övrigt, och oftast får varje person på listan bara en eller ett par meningar. Ibland finns det en bild vid några av personerna, med det är inte alltid bilder på kvinnor, och kvinnorna är inte heller i majoritet i övrigt på listan.

2.4 Analys av intervjuerna

Alla intervjuobjekten har avgett likartade svar på de flesta frågor. Dock svarar Linn Ohlsson att hon tänker mycket på hur hon skriver om män och kvinnor, medan de övriga två är noga med att betona vikten av att inte skriva på olika sätt. Johan Esk menar att man ska skriva likadant oavsett vilket kön den man skriver om har, och Lasse Anrell tycker likadant och framhåller också att texten kan bli tråkig och statisk om man ägnar sig åt alltför omfattande språkgranskning med avseende på genus. Alla tre har också talat om den tidspress de är utsatta för, och ofta finns det helt enkelt inte tid att granska och reflektera över hur texten kan uppfattas.

Just detta med tidsbristen är något som också Abalo Caldera och Danielsson påpekar.

Den journalistiska produktionen är förhållandevis standardiserad och det vardagliga arbetet är underkastat ett pressat tidsschema. Under dessa omständigheter är det svårt för journalisterna att genomskåda konsekvenserna av sitt arbete. Det genrespecifika språket, den manliga vinklingen och den könsmissiga snedfördelningen i nyhetsvärderingen är ingenting som journalisterna reflekterar över; de producerar bara sporttexter som sporttexter ”ska” produceras. De skriver i en manlig tradition och även om fler kvinnor hade anställts till sportredaktionerna skulle inte problemet per automatik vara löst. Mycket talar för att de istället för att förändra sportjournalistikens uttryck, skulle anamma de redan befintliga normerna för hur sportjournalistik bedrivs. (2006)

Man kan fundera över om texterna skulle se annorlunda ut om journalisterna hade mer tid till sitt förfogande, eller om den tradition de skriver i är så stark och textformen så etablerad att man helt enkelt bara skriver ”som man alltid har gjort”.

Alla tre menar att den största förändringen som skett inom genren är hur allting expanderat, och med det menas naturligtvis inte att mer sport utövas än tidigare, utan att tekniken idag tillåter och gör det möjligt att *mediekonsumera* sport på ett helt annat sätt än tidigare. Det finns fler kanaler, dels teve- och radiokanaler, men också kanaler i form av specialiserade sportmagasin och tidningar. Nästan varje sportgren har en egen tidskrift numera.

I frågan om genusperspektivet har alla tre ungefär samma uppfattning, och de är medvetna om vad som är politiskt korrekt och hur och vad man ”får” skriva. Ohlsson säger att ”vi ska ändå göra en tidning och måste skriva om det som säljer”. Hon säger också att hon inte anser att det är medias uppgift att skapa intresse för det som inte finns. Johan Esk är inne på samma linje och säger att medias uppgift är att bevaka och skildra verkligheten. Abalo Caldera och Danielsson visar bland annat att kvinnor identifierar sig med kvinnliga medieaktörer och män med manliga. Om man alltså fortsätter att ge det största utrymmet till män upprätthåller och förstärker man uppfattningen att manlig idrott är det viktiga; kvinnor läser inte om den, och därmed kan man påstå att kvinnor inte är intresserade av idrott och att man alltså inte behöver uppmärksamma kvinnlig idrott.

Tidigare studier, liksom den här, visar att traditioner och strukturer som ligger djupt inbäddade i samhället och människors medvetande både kan vara svåra att genomskåda och därför förändra, och också styr oss mer än vi tror. Kane och Greendorfer (1994) talar till exempel om hur kvinnan presenteras i media som ”the other”, det andra, det avvikande, medan mannen är norm. Detta är ingenting unikt för just sportjournalistiken, men det är ett mycket viktigt drag inom genren och är fortfarande helt accepterat.

West och Zimmerman (1987) skriver att ”[d]oing gender means creating differences between girls and boys and women and men, differences that are not natural, essential, or biological” (s. 137). De menar att samhällets medlemmar skapar dessa skillnader tillsammans, genom social interaktion. Det är genom umgänge med andra människor som vi definieras och definierar oss själva. Massmedia har naturligtvis en viktig funktion i detta sociala samspel då den fungerar som bärare av samhällets normer och också bidrar till att bekräfta dessa.

Vad gäller medias intresseskapande roll menar Bérczes att den visst finns och bör utnyttjas på ett ansvarsfullt sätt. Hon refererar till ett citat ur *Nerikes Allehanda* 3/11 2003

som hon tycker ”belyser dilemmat mellan publikintresse och mediernas ansvar för en rättvis och demokratisk opinionsbildning: ’Men hur skulle det se ut i den politiska debatten om det är okej för en tidning att bara bevaka utifrån folkets intressen? 90 procent täckning av moderater och sossar. Det skulle minst sagt bli en het debatt.’” (2006) Medias uppgift är inte att rapportera om saker som ingen är intresserad av, men media har en mycket stor förmåga att skapa intresse genom att ge utrymme åt vissa saker. Till exempel kan man ju tydligt se att media bidrar till att bekräfta och reproducera bilden av manlig idrott som det som förtjänar uppmärksamhet.

Här kommer också teorin om socialt ansvar in (Wigorts Yngvesson, 2006). Enligt den ska ju journalisten publicera sådant som bidrar till att förbättra samhället. Alla de tre intervjuade talar om hur viktigt det är att uppmärksamma den kvinnliga idrotten, men menar samtidigt att det inte är medias uppgift att påverka samhället, utan bara att skildra verkligheten såsom den är. Lasse Anrell är visserligen noga med att alltid ha med kvinnor i sin lista varje vecka, men majoriteten av hans texter handlar dock om män, även om det inte alltid är i positiva ordalag.

Johan Esk talar också om publikintresset som den styrande faktorn när det gäller vad man bevakar och skriver om. Även den teorin förkastar Bérczes. Hon menar att publikintresset hänger samman med den historiska utvecklingen och en tid då enbart männen hade möjligheter och rättigheter att utöva idrott, vilket medförde ett starkare publikintresse för dem än för kvinnorna. ”Att godta publikintresset som ursäkt vore därmed detsamma som att följa föråldrade värderingar om kön enligt vilka kvinnor inte lämpar sig för tävlingsidrotter” (2006).

I tidskriften *Jämsides* andra nummer 2007 är temat idrott och jämställdhet. I flera av artiklarna kan man utläsa att det finns en klar koppling mellan media, sponsorer och publikintresse. I artikeln ”Money, money, money...” intervjuas bland andra Eva Olofsson, docent i pedagogik och som forskar om idrott och kön vid Umeå universitet. Hon säger att ”[k]vinnor som grupp är missgynnade inom alla materiella områden av idrotten. Det gäller tillgång till lokaler, arenor, tränare och ekonomisk ersättning. De får också mindre utrymme i media, som i sig skapar ekonomiska resurser i form av PR, sponsorsavtal och så vidare.” Det tycks alltså finnas en klar koppling mellan medieuppmärksamhet, pengar och publikintresse.

3 Analys av texterna

För att kunna jämföra de tre sportskribenternas uttalade ambitioner och intentioner med vad de faktiskt skriver, och på så sätt försöka identifiera och genomlysna skrivstrategier, var det nödvändigt att företa en djupanalys av utvalda krönikor. Dessutom genomfördes en mer kvantitativ undersökning av ett större antal utvalda texter där könsfrekvensen kontrollerades.

3.1 Frekvensbeskrivning av kön

Då det slagits fast i tidigare studier (Andersson 2003, Bérczes 2006, Kane & Greendorfer 1994, m.fl.), och också av intervjuobjekten i denna studie, att kvinnor är underrepresenterade i sportjournalistiska texter, kändes det relevant att företa en granskning av de intervjuades egna texter och kontrollera könsfördelningen i dem. Detta också för att kunna jämföra de tre krönikörernas ambitioner och uttalade intentioner vad gäller bevakning av män respektive kvinnor, såsom de presenteras i intervjuerna. För att undersöka detta valdes 114 texter ut, skrivna under perioden augusti 2006 till april 2007 (38 texter per intervjuobjekt).

Bedömningen vad som är manligt (M) respektive kvinnligt (K) i texterna är tämligen generös. Om en text exempelvis handlar om Carolina Klüft, men en man också blir nämnd vid namn, så räknas den texten in i kategorin M/K som betecknar både manligt och kvinnligt. Om det i en text varken förekommer ett mansnamn eller kvinnonamn, och ämnet inte heller kan tolkas behandla det ena eller andra könet har den betecknats N, neutral. Där ämnet klart behandlar enbart män, respektive enbart kvinnor, och ingen hänvisning till det andra könet förekommer, betecknas denna text som M, för manlig, eller K, för kvinnlig.

Lasse Anrell gör varje vecka en lista som han kallar ”veckans 10 hetaste svenska sportprofiler”. Även Johan Esk och Linn Ohlsson gör ibland listor, men dessa listor har inte räknats in i resultaten ovan, därför att de ofta inte har något samband med krönikan i övrigt, och bedömningen har varit att det som skrivs i själva krönikan är det som journalisten själv lägger störst vikt vid.

Tabell 1: Könsfrekvensen i utvalda texter

	Johan Esk	Linn Ohlsson	Lasse Anrell
M	28	22	20
K	5	9	0
N	1	2	0
M/K	4	5	18
Totalt	38	38	38

Dessa slumpmässigt utvalda texter av de tre sportkrönikörerna, sammanlagt 114 stycken, visar tydligt hur könsfördelningen ser ut i två stora morgontidningar och den största av de två kvällstidningarna.

Dessa texter följer samma mönster som tidigare studier visat att sporttexter i allmänhet gör, nämligen att männen är klart överrepresenterade, och där kvinnor förekommer är rapporteringen ambivalent. Alla tre menar att det är viktigt att skriva om kvinnor och kvinnlig idrott, men det verkar ändå finnas ett motstånd mot att göra just det. Frågan är vad som är styrande i deras ämnesval och jag återkommer till detta i diskussionen i avsnitt 5.

3.2 Analys av utvalda krönikor

Av de 114 texterna som granskades ovan har fem texter valts ut för en djupare analys utifrån ett genusperspektiv. Den sjätte texten, som är skriven av Lasse Anrell, ingår inte i de 114 texter som granskades i den kvantitativa analysen, utan har hämtats från ett tidigare datum.

De kriterier som styrde urvalet av krönikorna var hur typisk texten kunde anses vara för respektive journalist samt krönikans omfång. Alltför korta texter samt texter med alltför många teman sållades bort för att analysen skulle bli så rättvis som möjligt.

I analysen utgår jag, som tidigare nämnts, ifrån Byrmans och Hulténs modell för kritisk diskursanalys i syfte att genusanalysera en text. Krönikorna kommer alltså att analyseras på fyra nivåer: den textuella, den ideationella, den interpersonella, och den kontextuella nivån. Turordningen för analysen blir som tidigare JE, LO och LA.

3.3 Johan Esk

Den första av de två texter skrivna av Johan Esk som har valts ut är en krönika från 4/3 2007 som heter ”Hans hot håller Holm vid hopp”. Den handlar om höjdhopparen Stefan Holm och

dennes konkurrent Linus Thörnblad. Esk förutspår att Holm kommer sporras till framgångar genom att ha en ung talang jagande i hämlarna. Som jämförelse till konkurrentparet Holm-Thörnblad nämner Esk Anja Pärson och hennes konkurrenter.

Under säsongen kom Maria PH och Borssén och Myhrer och Markus Larsson och "Byggis" och de vann och stal uppmärksamheten och Anja sade att det var kul och bra. Tror jag säkert att hon tyckte. Men inte fasen nöjer sig en sån som Anja med att åka i skuggbackar. Hon vill fram i rampljuset när det hettar till, hon vill vara bäst i alla sammanhang och inte minst sitt eget landslag. När VM kom var hon bäst i Sverige och världen.

Allra sist i krönikan nämns häcklöparen Sanna Kallur. ”Thörnblad är bara i början av karriären. Och. Märkligt nog. Det känns som att Sanna Kallur är det också. Med en bättre start idag hade EM blivit ännu roligare för henne.”

Ett flertal studier visar hur män och kvinnor beskrivs olika i media. Kane och Greendorfer refererar till hur Duncan och Hasbrook i en artikel använder begreppet *ambivalens* för att förklara hur (eller på vilket sätt) medias framställning av kvinnliga idrottare innehåller blandade eller motsägelsefulla budskap. Ett exempel de använde var då tv-kommentatorer vid en basketmatch beskrev de kvinnliga basketspelarna som kraftfulla, skickliga och modiga, på samma gång som de också karakteriserades som sårbara, söta, osjälvständiga och ängsliga (Kane & Greendorfer, 1994). Judit Bérczes menar att denna ambivalenta rapportering förekommer inom olika teman, men att den nästan uteslutande tillämpas på kvinnor. Ett av dessa teman är *glädje*.

Då fokus ligger på glädjen i samband med idrottandet nedvärderas kvinnornas egenskaper av tävlingsinriktning, vilket drar uppmärksamheten från deras prestationer. Därmed reproduceras den stereotypa synen att kvinnor inte lämpar sig för tävlingsidrotter, vilket i sin tur bidrar till att trivialisera dem. Samtidigt betonas deras styrkor vilket ger en ambivalent bild av kvinnliga idrottare. (Bérczes, 2006)

Ingenstans i krönikan nämns något om att vare sig Stefan Holm eller Linus Thörnblad har ”roligt” eller tycker det är ”kul” med konkurrens. Däremot finns flera exempel på det så kallade ”sportuguese” (Abalo Caldera & Danielsson, 2006):

- ”Tronskiftet kan vänta. Höjdkungen heter fortfarande Holm.”
- ”När han kunde börja träna ordentligt igen fanns en talang som förvandlats till ett hot och perfekt sparringpartner.”

- ”Det räcker att konstatera att med hälsa och hot kommer Stefan Holm att vara med och slåss om det största guldmedaljet i sommarens VM.”
- ”Den svenska stormaktstiden i friidrott håller lika länge och kommer inte att tvärdö hösten 2008.”

Ord som ”tronskifte” och ”kung”, och speciellt i förbindelse med ”stormaktstiden”, leder tankarna till en tid av krig och blodiga maktkamper. Här finns alltså referenserna till krig. Hela krönikan handlar i sig själv om ett slags jakt – Stefan Holms jakt på guldmedaljer, Linus Thörnblads jakt på samma guldmedaljer, och alltså även ett slags jakt på Stefan Holm själv. Linus Thörnblad är ett ”hot”, och med hjälp av detta ”hot” från sin ”sparringpartner” ska Stefan Holm ”slåss” om medaljerna. Både Stefan Holm och Linus Thörnblad intar här stereotypa mansroller av krigare och jägare. Deras idrottande är en kamp, fylld av ära och kämpaglöd. I kontrast står Sanna Kallur och, i viss mån, Anja Pärson som har ”roligt” och tycker det är ”kul” med konkurrens.

Som motvikt till den stereotypa mansbilden av en krigare får läsaren dock veta att Stefan Holm har fått en son, vilket påstås ha givit hans liv ännu större mening, och att han sägs leva i ”snoriga småbarnslandet”. Därmed nyanserar Esk bilden av Stefan Holm och bryter det traditionella mönstret för hur journalister skriver om män, eftersom familj och småbarnsliv sällan sätts i relation med män, utan är vanligare när det gäller kvinnor (Djerf-Pierre 2003, Bérczes 2006, m.fl.).

Den andra texten av Esk heter ”Kronprinsessan slog till i VM-grytan” och är från 13/2 2007. Epitetet ”kronprinsessan” syftar här på Maria Pietilä Holmner, också kallad Maria PH. ”Drottningen” är i det här sammanhanget Anja Pärson och krönikan handlar om Alpina VM i Åre. Anja Pärson har totalt 35 världscupsegrar, 11 VM-medaljer och 5 OS-medaljer. Hon är den bästa alpina åkaren genom tiderna. Sett i antal medaljer kommer Pernilla Wiberg på andra plats i Sverige med 3 OS-medaljer och 6 VM-medaljer, totalt 9 stycken. Ingemar Stenmark har 3 OS-medaljer och 4 VM-medaljer, totalt 7 stycken. Ändå är det Ingemar Stenmark man nästan alltid jämför Anja Pärson med. Johan Esk är inget undantag.

- ”Det har varit Stenmark-stuk på mycket Anja gjort i Åre och det var mycket Stenmark över det "Neeeeej" som steg från den feta publikormen upp mot de vitsprayade trädtopparna och vidare upp i det svarta.”
- ”När Anja tuggade snö var det som när Stenmark körde huvudet i en snödriva i OS 1976.”

I en artikel i webbtidskriften *Idrottsforum.org* skriver Helena Tolvhed att

[f]orskning kring idrott, medier och genus har konstaterat att det är vanligt att framstående kvinnliga idrottare jämförs med män. Denna jämförelse förstärker den manliga idrottens status som norm och pekar ut den manliga kroppens möjligheter som ett ideal att sträva efter också för kvinnliga idrottare. Samtidigt fungerar jämförelsen också som en påminnelse om kvinnors underlägsenhet och det naturliga och självklara i denna. (2004)

Esk fortsätter krönikan med att beskriva ”Maria PH” som en ”Tessan Alshammar-kopia”. Therese Alshammar är, som bekant, en av Sveriges bästa simmerskor som tagit mängder av medaljer i OS och andra mästerskap. Hon blev 1998 utsedd till Sveriges sexigaste kvinna av magasinet Café. Utseendemässigt liknar ”Maria PH” inte Therese Alshammar, så varför hon benämns som en Tessan Alshammar-kopia kan man fundera över. Simning och utförsåkning är ju inte heller sporter som liknar varandra, så där finns inte heller utrymme för jämförelser mellan de båda idrottskvinnorna.

Esk förklarar inte hur epitetet ”Tessan Alshammar-kopia” ska tolkas, men eftersom inga idrottsliga beröringspunkter finns, åtminstone inga uppenbara sådana, är en tolkning att det ändå handlar om utseendet. Helena Tolvhed (2004) skriver att kvinnor i högre utsträckning än män görs till sexuella objekt och att ”[m]edierna uppmärksammar i högre utsträckning de kvinnliga idrottare som kan göras till representanter för en konventionell kvinnlighet än de som är mindre lämpade för detta.” Therese Alshammar kan alltså ses som en sådan representant för konventionell kvinnlighet då hon blivit vald till Sveriges sexigaste kvinna och dessutom tävlar i en sport där hennes vältränade kropp flitigt exponeras i åtsittande kläder.

Vidare i krönikan kommer ett stycke som handlar om det alpina damlandslaget som företeelse. Esk skriver: ”Men kvällen före alla hjärtans dag var det knappast en för alla, alla för en. Det här tjejgänget är ingen puttinuttig scoutkår. I alpina damlandslaget är det alla mot alla när det gäller och den som inte klarar det har inget med tätstriden att göra.” Här finns, underförstått, uppfattningen att kvinnor inte tycker om att tävla. ”Föreställningen att kvinnor vill idrotta för gemenskapens skull och män för prestationens och tävlingens skull är oerhört stark, till och med så stark att det anses vara en naturlig ordning” (*Jämsides*, 2007). Att Esk alltså känner sig föranledd att särskilt påpeka att de kvinnliga alpinskiidåkarna tävlar sinsemellan, och att de alla åker för att vinna, kan tyda på en av två saker. Antingen hyser Esk själv uppfattningen att kvinnor idrottar för gemenskapens skull, eller också utgår han ifrån att det är den allmänna uppfattningen bland hans läsare, och att han därför måste förklara för dem att de har fel.

Sammanfattningsvis är krönikan ett belysande exempel på den ambivalens som utmärker rapporteringen av kvinnor, som förklarats ovan. Detta syns på den textuella nivån, i de adjektiv som används för kvinnor respektive män. De idrottskvinnor som nämns i krönikan beskrivs som starka, målmedvetna och skickliga men samtidigt förekommer, om än en subtil sådan, objektivering och trivialisering av dem. De jämförs med normen, det vill säga männen, i det här fallet Ingemar Stenmark, och på så vis förstärks och reproduceras än en gång stereotypen att kvinnor är undantaget, det andra.

På den ideationella nivån märks hur mannen framstår som det intressanta, eftersom den första krönikan handlar om män, medan kvinnorna nämns i förbigående, och i den andra krönikan som ytligt sett handlar om kvinnor, men där dessas framgångar beskrivs i jämförelse med männens.

En analys av den interpersonella strukturen visar att de manliga aktörerna, Stefan Holm och Linus Thörnblad, delar ett mål och en gemenskap, medan Anja Pärson både i den första och andra krönikan framhålls som en tävlingsmänniska. I den första texten framstår det alpina landslaget som, om inte en ”puttinuttig scoutkår”, så åtminstone som ett glatt gäng i vilket alla uppmuntrar konkurrens, medan det i den andra texten är något som särskilt måste påpekas då det gäller damerna.

Den kontextuella strukturen är för båda krönikorna en traditionellt sett manlig miljö, eftersom det i båda fallen handlar om idrott och konkurrens. Krönikor definieras av den personliga stil som skribenten använder, annars skulle den bara vara ett referat. Därför kan man säga att Esk bryter det traditionella mönstret genom att sätta både kvinnor och män i rollerna som tävlande och konkurrerande – jägarna. Samtidigt är dock den första krönikan, där temat är män, mer genomsyrad av explicita jakt- och krigartermer.

Esk betonar i intervjun att han tycker det är viktigt att inte skriva på olika sätt om män och kvinnor, men ovanstående analys visar att han inte helt lever upp till sina ambitioner. Han följer inte det traditionella mönstret för sportjournalistik i så måtto att han gärna skriver om män som fäder och makar, det vill säga skriver ”mjuka” saker om både män och kvinnor. Ändå tycks Johan Esk verka i en miljö där tradition och vanor spelar en stor roll, och där det kan vara svårt att genomskåda sitt eget arbete.

3.4 Linn Ohlsson

Den första av Linn Ohlssons krönikor som ska analyseras publicerades 15/4 2007 och heter ”Höga förväntningar kan orsaka kollaps”. Denna krönika är ett tydligt exempel på hur

sportjournalistiken kan utestänga potentiella läsare, de som Abalo Caldera och Danielsson kallar ”de idrottsligt passiva”, och som kanske inte har de förkunskaper som krävs för att förstå en text som handlar om sport. Krönikan handlar om Sävehofs damlag i handboll, men ingenstans i texten förklaras att det är just handboll det handlar om, och inte förrän mot slutet av krönikan förstår man att det är damlaget det handlar om. ”Att Sävehofs brist på rutin spelar in motsägs förvisso av att blott artonåriga Isabelle Gullén var hur cool som helst matchen igenom.”

När denna mening kommer har matchen redan analyserats och Ohlsson har spekulerat i lagets styrkor och svagheter, och även motståndarlaget har bedömts. Kanske beror det på att Göteborgs-Posten är en mer lokal tidning än till exempel Dagens Nyheter, och att läsekretsen förväntas känna till hemmalaget Sävehof, och att det var klubbens damer och inte herrarna som spelade just den här dagen. Å andra sidan är alla tidningar som publiceras på Internet idag automatiskt rikstäckande, och alltså kan man inte från journalistens sida räkna med att läsaren har all förhandsinformation som krävs för att direkt förstå vad krönikan handlar om. Abalo Caldera och Danielsson påpekar hur idrott och sportjournalistik är en manlig tradition, och att det genrespecifika språket kombinerat med manlig vinkling stöter bort kvinnliga mediasportkonsumenter.

En granskning av adjektiven i krönikan avslöjar att ambivalensen som kan ses hos Esk inte finns här i samma utsträckning. Dock finns det motsägelser i texten. Sävehofspelarna beskrivs som mentalt svagare än motståndarlaget Irsta, trots att Sävehof till slut vinner matchen. Laget är regerande svenska mästare men ändå orutinerade, och spelarnas brist på rutin motsägs av att en av de yngsta spelarna är ”hur cool som helst” under hela matchen.

Betryggande ledningar byttes mot att Irsta kvitterade, spelet blev stressigt och Irsta såg plötsligt ut som det mentalt starkaste laget. Kanske börjar Sävehofs orutin märkas nu när det blivit riktigt allvar i SM-slutspelet. Nio spelare är under tjugo år, och även om Sävehof är regerande svenska mästare har spelaromsättningen gjort att ingen riktigt visste vad man skulle förvänta sig av laget 2007.

Dessa motsägelser tycks dock ha som syfte att objektivt skildra hemmalagets både för- och nackdelar, och påpeka de brister som finns samtidigt som Ohlsson vill framhålla de positiva sidorna hos laget.

Den andra av Linn Ohlssons krönikor som valts ut för analys heter ”Ska Tour de Ski ha en framtid måste upplägget förändras” och publicerades den 7/1 2007. Denna krönika är skriven på samma sätt som den förra, och återigen dröjer det nästan till slutet innan läsaren får veta att

det denna gång handlar om män, även om det i början talas om både kvinnor och män. "[...] guld, rökelse och myrra delas ut till den stålman och stålkvinna som visat sig vara tuffast, uthålligast och mest taktiskt".

Gemensamt för båda texterna är att könet på dem som avhandlas tycks vara av underordnad betydelse för journalisten. Kanske vill Ohlsson markera att idrott är idrott, oavsett om det handlar om män eller kvinnor, och medvetet undanhåller läsaren information om könstillhörighet för att visa att det inte är det viktiga. Ohlsson skriver också medvetet könsneutralt, vilket hon själv påpekar i intervjun.

I en artikel hänvisar dock Duncan och Messner (1993) till Stanley, som hävdar att även om *asymmetrisk genusbeteckning* gör att kvinnor pekats ut som undantag till normen, som "det andra", så kan *symmetrisk genusbeteckning*, det vill säga ett könsneutralt språk, bidra till att osynliggöra kvinnor helt. Ett exempel på asymmetrisk genusbeteckning är när man skriver "polis" och menar en manlig polis, men markerar att det gäller en kvinna genom att skriva "kvinnlig polis". Duncan och Messner menar också att det kan skada tydligheten för läsaren om man inte klart berättar vad texten handlar om.

Fokus för krönikan är i hög grad män, eftersom alla personer som alls nämns i texten är just män och "stålkvinnorna" som det hänvisas till i början blir inte omnämnda i fortsättningen, med ett enda undantag. "De tre vise männen följde en stjärna till Jesus, i kommande kyrkospel och skolpjäser bär stjärngossarna en stjärna framför sig när de iscensätter marschen. Och skidsporten hade behövt en riktig stjärna nu, en Dählie, en Svan eller varför inte en Belmondo." Den Belmondo som här åsyftas är Stefania Belmondo, en italiensk skidåkare som under sin karriär tog ett tiotal medaljer, bland annat guld i OS 2002. Att hon omnämns på detta sätt som enda kvinna i texten, lite som en eftertanke, gör att man som läsare inte helt kan jämföra hennes betydelse med Gunde Svans och Björn Dählies.

Skillnaden mellan denna krönika och den förra är att sporten tydligare förklaras, regler beskrivs och tävlingsformen granskas. En så kallad "idrottsligt passiv" har större förutsättningar att förstå vad den här krönikan handlar om.

På den textuella nivån är ordvalet i båda krönikorna könsneutralt och termer som traditionellt sett används för att beskriva män, används här på samma sätt för att beskriva kvinnor. Den ideationella strukturen visar att könstillhörigheten hos aktörerna är av underordnad betydelse, då temat för den första krönikan är kvinnor, men beskrivs i termer som kan förleda läsaren att tro att det i själva verket handlar om män. I den andra krönikan faller temat in i det mönster som är förhärskande i genren, då den handlar om män, även om kvinnor nämns i inledningen.

När det gäller den interpersonella strukturen följer den det mönster som tycks vara representativt för den här journalisten, nämligen att kvinnor och män tillskrivs samma egenskaper, oberoende av könstillhörighet. Ytligt sett inkluderas läsaren genom ett tilltal liknande det i ett informellt samtal, men eftersom de förhandskunskaper läsaren måste ha för att förstå texten är så pass omfattande, och så lite förklaras, kan båda texterna ändå sägas vara exkluderande.

I intervjun med Linn Ohlsson framkommer att hon tycker det är viktigt att eftersträva könsneutralitet och det lyckas hon med, men tydligheten för läsaren kan bli lidande. Hon säger också att hon kämpar, tillsammans med sina kvinnliga kollegor, för att fler kvinnor ska finnas med i sportbevakningen, och krönikan om handbollsmatchen för damer är naturligtvis ett tecken på det. Resultatet av den kvantitativa textundersökningen indikerar dock att även Ohlsson verkar i en manlig tradition där fokus fortfarande i hög grad ligger på män och mäns idrottande.

3.5 Lasse Anrell

Anrells krönikor skiljer sig från Esks och Ohlssons genom att de är mer nöjesbetonade och ofta hoppar från ämne till ämne. En enda krönika kan avhandla fyra eller fem olika sporter eller företeelser, och hans krönikor är skrivna med tydlig avsikt att underhålla, snarare än rapportera. Ofta används ironi som stilmedel och texterna har ibland som uppenbart syfte att provocera.

Den första av Lasse Anrells krönikor heter ”Underbar argsint snö – Anjas melodi” och publicerades 13/2 2005. Den handlar om konstsnö och Anja Pärson. Anrell förklarar att han inte förstår uttrycket ”aggressiv snö” och sedan följer ett stycke som avhandlar hur Pernilla Wiberg intervjuar Anja Pärson för BBC:s räkning.

Pernilla frågar om teknik och störtlopp och om skidval och de har en rasande trevlig stund ihop, kan jag notera. Producenten ger high five utanför rutan. Så bra är de. Mellan dem finns uppenbarligen ingen rivalitet. Anja berättar om besöken de gör hos varandra i Monaco och det låter som de dricker te och scones ihop. Anja ska köpa en ny bostad i vår och Pernilla ska komma om några dagar och säga vad hon tycker. Kan du komma med mej och titta, säger hon. Javisst, svarar Pernilla.

Det låter nästan som två gamla vän-innor (sic!) som småpratar.

Denna beskrivning reducerar en skidåkare i absolut världsklass och en före detta sådan till urtyperna för skvallrande tanter på kafferep. Både Anja Pärson och Pernilla Wiberg tilldelas

uttalat kvinnliga genusroller bland annat genom att de ”småpratar” som ”väninnor”, vilket leder tankarna till en schabloniserad bild av en svunnen tid då kvinnors sociala umgänge kretsade kring handarbete, kafferep och skvaller tillsammans med andra kvinnor. Dessutom är detta stycke ytterligare ett exempel på hur man gärna framhåller att kvinnor idrottar för gemenskapens skull (*Jämsides* 2007). Denna krönika är nästan exakt två år äldre än Esks krönika om Anja Pärson, i vilken han påpekar att det alpina damlandslaget inte är någon ”puttinuttig scoutkår”, men Anrells krönika antyder att det är precis vad den kvinnliga alpina skidåkningen är.

I nästa stycke övergår Anrell till att tala om Anja Pärsons tekniska skicklighet i slalombacken. ”I storslalom var hon verkligen teknisk i sin åkning. Klev över så fint att man nästan tänkte på - Stenmark.” Den Stenmark som åsyftas är naturligtvis Ingemar Stenmark. Lasse Anrell gör alltså samma sak som Johan Esk genom att jämföra en kvinna med en man.

Anrells andra utvalda krönika heter ”Jag kunde bara tänka på ’grus i musen’-Erica” och publicerades 25/3 2007. Den handlar om den före detta längdhopparen Erica Johansson och kan sägas vara en hyllning till henne. Rubriken är naturligtvis lockande därför att den anspelar på sex i någon form.

Det är med stigande förvåning jag noterat att hon den här våren gått och blivit vad som närmast skulle kunna kallas folkkär. Erica Johansson – folkkär...? Det skulle ingen gissat när hon hoppade längd. Då var hon mest onödigt arrogant, självsäker, utmanande, brudig.

Anrell förundras över att Erica Johansson i och med att hon varit med i teveprogrammet *Let's Dance* i TV4 nu kan anses som folkkär. Att vara ”arrogant”, ”självsäker”, ”utmanande” och ”brudig” är fel egenskaper för kvinnor att ha om de vill bli omtyckta. Tolvhed refererar till Kane och Greendorfer som menar att idrottskvinnor lyfts fram i media om detta kan ske inom stereotypen för hur kvinnor ”ska vara” (2004). Anrell gör här två saker: för det första bekräftar och reproducerar han uppfattningen att kvinnor ska vara snälla och ta liten plats, men för det andra visar han, genom den uppskattande ton vari hela krönikan är skriven, att Erica Johansson bryter mot den traditionella bilden av kvinnan men lyckas bli omtyckt ändå. Att Anrell beundrar Erica Johansson råder det inga tvivel om.

Han fortsätter med hågkomster från fotograferingar av Erica Johansson som han närvarat vid.

En gång poserade hon långt ute i öknen. Endast iklädd ett måttband. Ja, faktiskt. Hon var naken under. Jag och regissören Wennerholm tittade blygt bort. /.../ Kjellerås tog bilder vid bassängkanten också. I våt t-shirt. Javisst, det gårlabra, sa Erica, i Budapest 98 vill jag minnas.

Kollegorna var gröna av avund. Wennerholm och jag tittade inte bort längre, i alla fall inte särskilt blygt.

Läsaren får en bild av två småpojkar som blygs inför kvinnans ohöljda sexualitet och nakenhet. Åter bryter Erica Johansson mönstret för hur kvinnliga idrottare förväntas uppföra sig. I en artikel i tidskriften *Jämsides* säger Karin Redelius, jämställdhetsansvarig på Riksidrottsstyrelsen och lektor i pedagogik på Gymnastik- och Idrottshögskolan, att bilder på lättklädda idrottskvinnor trivialiserar och banaliserar den kvinnliga idrotten.

Anrells krönika fortsätter att hylla Erica Johansson. Hon får också själv komma till tals då han citerar ett stycke ur en krönika hon själv skrivit och publicerat på sin hemsida. I den berättar hon om hur det känns att få bikinibyxorna fulla med sand när hon hoppar och hur hon sedan tvingas vända ut och in på dem för att tömma ut sanden.

Sammanfattningsvis är Anrells krönika en beundrande hyllning till Erica Johansson för att hon bryter mot konventioner och tabun, just för att hon är ”självssäker”, ”utmanande” och ”brudig”. Läsaren får till slut intrycket att dessa egenskaper trots allt är bra att ha, även som kvinna.

Textuellt sett innehåller dessa två krönikor mer talspråkliga stildrag än de övriga texter som analyserats i denna uppsats. Detta inkluderar läsaren, och även den ideationella strukturen är inbjudande för läsaren, då temat i båda krönikorna behandlar aktuella, välkända miljöer och personer. Dessa krönikor kräver inte särskilda sportkunskaper för att kunna förstås, och även detta antyder skillnaden mellan den mer nöjesbetonade kvällspressen och de seriösa morgontidningarna. Den kontextuella strukturen, liksom den tematiska strukturen, avspeglar ett manligt perspektiv från skribentens sida, och därmed också en underförstådd uppfattning att den avsedde läsaren delar detta perspektiv. Detta eftersom aktörerna, kvinnorna, i båda krönikorna trivialiseras och i det senare fallet också sexualiseras.

Anrell uppger i intervjun att han anser att media har ett ansvar att skriva om damidrott och kvinnliga idrottare, och den ambitionen lever han upp till. I den kvantitativa undersökningen framkom att hans texter i högre grad än Esks och Ohlssons hamnar i kategorin M/K. Men Anrell, liksom de två övriga krönikörerna, arbetar inom en tydligt manlig tradition och det syns också i hans texter. Precis som både Esk och Ohlsson framhåller Anrell friheten i ämnesval och hur ämnet behandlas i hans krönikor, men trots detta visar den kvantitativa undersökningen hur majoriteten av hans texter ändå hamnar i kategorin M. Dessutom sexualiseras och trivialiseras kvinnorna i hans texter i högre grad än män.

4 Sammanfattning

Tre intervjuer har gjorts med sportkrönikörer. En kvantitativ undersökning av könsfördelningen i slumpmässigt utvalda texter som dessa har skrivit bekräftar resultaten av tidigare studier, nämligen att männen och den manliga idrotten dominerar på sportsidorna i tidningarna. De tre krönikörerna anser att det är viktigt att uppmärksamma kvinnor och kvinnlig idrott, men skriver ändå i den manliga tradition som sportjournalistiken är och alltid har varit.

En viss ambivalens i rapporteringen av kvinnor kan ses, vilket tyder på att de underliggande strukturer och attityder som råder i samhället också styr och påverkar genren sportjournalistik. Kvinnor framställs som glada, eller sexualiseras, och man jämför dem med män för att beskriva deras framgångar. Vidare befästs och reproduceras synen att kvinnor inte av naturen är intresserade av tävlande, även om det görs genom att påpeka att den uppfattningen inte stämmer i fallet alpina damlandslaget.

Kvinnors utseende är, om inte viktigare än deras idrottsliga prestationer, åtminstone något som nämns och diskuteras, på ett sätt som man inte gör när det handlar om män. Att beskriva människors utseende i en text hjälper läsaren att få en mer fullständig och levande bild av dem, men det som tidigare studier visar på bekräftas också i denna uppsats, nämligen att man beskriver kvinnor genom deras yttre egenskaper, och männen genom deras inre. På så vis trivialiserar och sexualiserar man kvinnor. West och Zimmerman (1987) menar att genus som social konstruktion är ett kraftfullt ideologiskt verktyg som producerar och reproducerar de val och begränsningar som grundar sig på de (biologiska) könskategorierna (s. 147).

Ett annat viktigt resultat är att de ambitioner som krönikörerna säger sig ha i intervjuerna inte alltid syns i de texter som de producerar. Alla tre talar om att de är genusmedvetna och förespråkar jämställdhet mellan könen, men de rapporterar inte lika mycket om kvinnor som om män, och i de fall där de skriver om kvinnor framställs dessa på ett annorlunda sätt än män. Krönikörerna hävdar att de har stor frihet vad gäller ämnesval för sina texter, men de utnyttjar inte denna frihet för att bryta det traditionella mönstret som är typiskt för genren.

5 Diskussion

Maktstrukturer likväl som ekonomiska intressen styr i högsta grad vad sportjournalistiken ägnar sig åt. Sportkrönikan som genre ställer vissa krav på skribenten, som beskrivits ovan, och den valfrihet som sportkrönikörerna säger sig ha är mer begränsad än de kanske inser. Den här uppsatsen vill hävda att de tre sportjournalisterna styrs av den genre vari de verkar. Linn Ohlssons uttalande om att man ändå måste göra en tidning som säljer, avslöjar en hel del om hur begränsad genren är, och hur mycket läsarnas förväntningar på innehåll och stil påverkar skribenternas alster.

West och Zimmerman (1987) talar om riskerna med att inte genomskåda de mekanismer och synsätt som finns inbyggda, och därmed dolda, i de sociala strukturer som samhället är uppbyggt på:

Doing gender furnishes the interactional scaffolding of social structure, along with a built-in mechanism of social control. In appreciating the institutional forces that maintain distinctions between women and men, we must not lose sight of the interactional validation of those distinctions that confers upon them their sense of "naturalness" and "rightness." (S. 147)

De menar att dessa synsätt och mekanismer alltmer kommer att tas för självklara, tills vi en dag inte kan se dem för vad de är – sociala konstruktioner – utan kommer att se dem som *sanningar*, likt till exempel fysikens lagar.

Samtliga tidningar som presenteras i den här uppsatsen har en upplaga på Internet, och det förs statistik över vilka artiklar som läses mest, det vill säga vilka länkar som klickas på flest gånger. Riskerna med att dra för långtgående slutsatser av denna statistik är uppenbara. Att länken till en artikel blir klickad på många gånger betyder ju inte nödvändigtvis att artikeln blir läst, eller att läsaren uppskattar vad som står i den.

Även om *Aftonbladet*, i egenskap av kvällstidning, kan påstås ha lite annorlunda krav på sig än de andra två att vara underhållande, har alla tre tidningarna samma krav på sig att vara ekonomiskt lönsamma. Massmedia idag är företag med vinstkrav, precis som vilka andra företag som helst. Tidningarna måste ha läsare, radio och teve måste ha lyssnare och tittare för att kunna bära sig. Ett vanligt argument när det gäller sportjournalistiken är att man måste ta hänsyn till ”vad folk vill ha”, och publikintresset är en viktig faktor när man väljer vad som ska bevakas. Samtidigt visar Abalo Calderas och Danielssons studie att man faktiskt inte alls tillgodoser människors intressen. Man satsar på att tillfredsställa den publik man redan har, men gör mycket lite för att locka en ny eller större publik.

Dels handlar det alltså om pengar, dels handlar det om strukturer och traditioner. Sportjournalistiken som sådan är en manlig tradition, och också idrott i sig var länge en domän förbehållen männen. Än idag är kvinnorna få på sportredaktionerna, och de som finns får utstå mycket spott och spe – inte på grund av det arbete de utför, utan på grund av sitt kön. Linn Ohlsson berättar till exempel att hon, liksom sina manliga kollegor, får många ilska mejl och brev från läsare. Krönikörer har en mycket utsatt position, just därför att de skriver så personligt. Men det som skiljer hennes korrespondens från de manliga kollegornas är att kritiken som riktas mot henne i högre grad handlar om hennes kön, inte hennes kunskaper eller åsikter. Inte nog med att hon är kvinna, hon är också ung och till råga på allt blond. Inte kan väl unga kvinnor skriva om sport? Linn Ohlsson är inte ensam, och fenomenet påminner mycket om den uppståndelse och de upprörda känslor som blev följden när en kvinna för första gången läste nyheterna i radion i början på 1940-talet (Löfström, 2005:8, s. 58).

Under en debatt som Paraplyprojektet anordnade 2005 uttalade sig sportchefen på SVT, Albert Svanberg, om att det är för få kvinnor i produktionen av mediasport, och trodde att ”kvinnliga journalister kan stå för andra typer av tilltal, som delvis vänder sig till en annan publik, och att detta är någonting som redaktionen kan och bör stötta” (Paraplyprojektet, 2005). Djerf-Pierre (2003) påpekar dock faran med att tro att om bara kvinnorna kommer in på redaktionerna så kommer allting att ordna sig automatiskt:

... föreställningarna om vad som är ”kvinnlig journalistik” [har] skapat förväntningar som riskerar att placera kvinnliga journalister i vissa fack, där de rutinmässigt tilldelas skolan och vården och relationerna när bevakningsuppdragen ska fördelas. Detta bidrar i sin tur till att återskapa mannen som norm där det ”kvinnliga” definieras som det ”annorlunda” och ”andra”. Det är sällan någon som krävt att män ska ”göra en skillnad” i journalistiken – något som kvinnor genom hela 1900-talet förväntats göra för att få en legitim plats i det offentliga rummet (S. 49).

Idag är idrotten, sett till antalet utövare, så gott som jämnt fördelad mellan könen. Kvinnor inte bara utövar idrott på alla nivåer, de är också tränare, ledare, sitter i styrelser etc. De är det inte i samma utsträckning som män, och inte inom alla sportgrenar, men de finns där. Är då sportjournalistiken männens sista bastion?

Studier visar att kvinnor identifierar sig med kvinnliga idrottare och män med manliga. Man vet att kvinnor inte är ointresserade av sport i sig, utan snarare inte är särskilt intresserade av att mediekonsumera sport i dess nuvarande form. Kvinnor efterlyser större medieutrymme åt sporter som gymnastik, konståkning och hästsport, medan männen tillskriver just dessa sporter litet eller inget intresse (Abalo Caldera & Danielsson, 2004).

Följaktligen konstaterar man från medias sida att inget intresse finns för dessa sporter, och avstår ifrån att bevaka dem i samma utsträckning som herrfotboll, ishockey och andra mansdominerade sporter (Andersson, 2003). I och med att man inte bevakar dem från medias sida, blir det svårt för dessa sporter att locka sponsorer och publik, och eftersom det inte finns någon publik så väljer media att inte bevaka dem... Och så fortsätter den onda cirkeln.

Hur ska man då bryta denna onda cirkel? Är svaret särskilda utbildningar inom sportjournalistik? Kanske, om dessa uppmärksammar och belyser de negativa delarna av den manliga traditionen och medvetet strävar efter att förändra genren. I längden tjänar ju alla på att sportjournalistiken överger sina ambivalenta, trivialiserande och sexualiserande drag när det gäller rapportering av kvinnor. Medieföretagen kan öka sina inkomster genom att locka en större publik – kvinnorna – och vi alla tjänar på att samhället strävar efter ökad jämställdhet.

För att påverka den journalistik som bedrivs idag, just nu, måste naturligtvis de redan yrkesverksamma sportjournalisterna och redaktionsmedarbetarna fatta beslut som på sikt kan förändra de strukturer som upprätthåller rådande normer och traditioner inom genren.

6 Källor

- Andersson, Ulrika, 2003: *2003 års publicistiska bokslut, del 2*. Sportens olika sidor: männen och de manliga sporternas revir. Arbetsrapport nr 19. Göteborgs universitet, Institutionen för Journalistik och Masskommunikation.
- Byrman, Gunilla & Hultén, Britt, 2003: ”Varför många företagsledare bär damunderkläder”. Diskussion om genus och sakprosa. I: Englund, Boel & Ledin, Per (red.): *Teoretiska perspektiv på sakprosa*. Svensk sakprosa – teori. Studentlitteratur, Lund.
- Djerf-Pierre, Monika, 2003: Journalistikens kön. Fältets struktur och logik under 1900-talet. *Kvinnovetenskaplig tidskrift* nr 2.
- Kane, Mary Jo & Greendorfer, Susan L, 1994: The Media’s Role in Accommodating and Resisting Stereotyped Images of Women in Sport. I: *Women, Media and Sport - Challenging Gender Values*, Creedon, Pamela J (red.). New York.
- Messner, Michael A; Duncan, Margaret Carlisle; Jensen, Kerry, 1993: Separating the men from the girls. I: *Gender and Society* nr 1.
- Strand, Hans, 1998: Att forska om språk och kön: två strategiska val. I: Birgitta Ney (red.): *Kraftfält. Forskning om kön och journalistik*, Stockholms universitet, Institutionen för journalistik, medier och kommunikation. Skriftserien nr 1, Stockholm.
- West, Candace & Zimmerman, Don H., 1987: Doing gender. I: *Gender and Society* nr 2.
- Wigorts Yngvesson, Susanne, 2006. *Den moraliska journalisten. En analys av yrkesetik, ideal och dygder*. Acta Universitatis Upsaliensis, Uppsala.

Internet

- Abalo Caldera, Ernesto & Danielsson, Martin, 2006: Om aktiva herrar för aktiva herrar: Mediesporten och dess publik. Växjö universitet, Institutionen för samhällsvetenskap.

http://www.idrottsforum.org/articles/abalo_danielsson/abalo_danielsson060118.html

Hämtad: 2007-05-08

- Bérczes, Judit. ”De lokala mediernas roll i idrottens jämställdhetsprocess.” Örebro universitet, Humanistiska institutionen, 2006.

http://www.idrottsforum.org/articles/berczes/berczes061115.html#_ftn28 Hämtad:

2007-05-08

Collin, Marienette. Idrotten skapad för män. I: *Jämsides*, nr 2, 2007.
<http://www.jamombud.se/Jamsides/tidigarenummer/idrottenskapadf.asp>

Hämtad: 2007-05-08

Collin, Marienette. Money, money, money... I: *Jämsides*, nr 2, 2007.

<http://www.jamombud.se/Jamsides/tidigarenummer/moneymoneymoney.asp>

Hämtad: 2007-05-08

Collin, Marienette. Kropp eller prestation. I: *Jämsides*, nr 2, 2007.

<http://www.jamombud.se/Jamsides/tidigarenummer/kroppellerprest.asp>

Hämtad: 2007-05-08

Löfström, Åsa, En könssegregerad arbetsmarknad – hinder för fria val och effektiv matchning? I: *Ekonomisk debatt*, nr 8, 2005

<http://www.ne.su.se/ed/pdf/33-8-al.pdf>

Paraplyprojektet, 2005.

<http://www.paraplyprojektet.se/nyheter/vem-stadar-bort-homofobin-i-sporten/>

Hämtad: 2007-05-08

Riksidrottsförbundet, 2007.

<http://www.rf.se/files/%7B8BC5A905-781C-4E1F-B5C6-890A1B294E1A%7D.pdf>

Hämtad: 2007-05-08

<http://www.rf.se/files/%7BA816F6F2-1065-435D-AD5A-6FCA9F039C5B%7D.pdf>

Hämtad: 2007-05-08

Tolvhed, Helena, 2004: Vacker, löjlig eller seriös? Den kvinnliga olympiern i veckotidningen *Ses* bevakning från sommarolympiaderna 1948-1964. Lärarutbildningen, Malmö högskola. http://www.idrottsforum.org/articles/tolvhed/tolvhed.html#_ftn10

Hämtad: 2007-05-08

BILAGA 1

Intervjuerna

Johan Esk (JE)

1. *Väljer du själv vad du ska skriva om?*

JE: Ja, i stort sett väljer jag helt fritt, men ämnet är ofta kopplat till ett speciellt evenemang eller en aktuell händelse.

2. *Har sportjournalistiken förändrats sedan du började och i så fall hur?*

JE: Ja, den har expanderat. Idag handlar det om att välja bort. Det finns så otroligt mycket sport överallt i och med Internet och den magasinexplosion som skett. Det finns inte tid eller utrymme för att skriva om allting. En gång gjorde jag en rapportering av ett sportdygn, minut för minut. Då gäller det naturligtvis sport över hela världen, men det är fullt möjligt att konsumera sport varenda minut, varje dygn. Så man måste välja bort väldigt mycket.

3. *Hur förbereder du dig för att skriva en krönika?*

JE: Jag gör mycket research den dagen och ser efter vad andra skrivit eller sagt om den händelsen. För övrigt håller jag mig mentalt ”uppkopplad” hela tiden. Jag har ju i grunden ett stort idrottsintresse och också ett stort intresse för sportjournalistiken som sådan. Det är ett måste för att göra ett bra jobb, tycker jag.

4. *Skriver du olika om temat är en man eller en kvinna?*

JE: Nej. Det är viktigt att inte göra det, tycker jag. Samtidigt är det roligare att ha med kvinnliga idrottare att göra för att de är mognare, mer ”vettiga som människor” än sina manliga jämnåriga.

Om manlig respektive kvinnlig sportjournalistik (fråga 5) säger Johan Esk att faran är att kvinnor får göra ”mjuka grejor”. Att de antingen kommer in och blir ”grabbiga” eller förväntas göra kvinnliga reportage. Han tycker att det är för få kvinnor inom sportjournalistiken, men betonar att kunskap är viktigare än kön.

6. *Har media ett ansvar för att ”lyfta” sporter som inte får så mycket uppmärksamhet?*

JE: Skriver man mer så blir folk mer intresserade, men medias uppgift är inte att ”lyfta” sporter. Vi måste skildra verkligheten och sporterna måste marknadsföra sig själva. Där är det publikintresset som styr. Men jag kan tycka att reglerna för damidrott borde ändras. Det är fel att kvinnorna åker tre mil och männen fem mil när det gäller längdskidåkning, till exempel. Det är ju löjligt att tro att kvinnorna inte skulle orka köra fem mil, för de tränar ju precis lika mycket som männen.

7. *Är sportjournalistik en egen genre och är det någon skillnad på att vara sportjournalist eller någon annan typ av journalist?*

JE: Nej, jag tycker inte att det är någon skillnad. Det är en specialiserad genre på det sättet att vi skriver om ett ämne, precis som ekonomijournalister skriver om ekonomi, eller riksdagsjournalister skriver om politik i riksdagen. Den största skillnaden skulle i så fall vara att vi arbetar under större tidspress här än på någon annan redaktion på tidningen.

Linn Ohlsson (LO)

1. *Väljer du själv vad du ska skriva om?*

LO: Ja, jag skriver ju apropå någonting, till exempel en match eller något annat sportevenemang, men jag väljer själv vilka evenemang jag bevakar. Om det samma dag spelas en fotbollsmatch för herrar och en handbollsmatch för damer så kan jag välja att gå på handbollsmatchen och skriva om den, till exempel.

2. *Har sportjournalistiken förändrats sedan du började och i så fall hur?*

LO: Jag tycker det har hänt mycket bara på de sex år jag arbetat i branschen. Det jag märker är den förändrade attityden hos de nyutexaminerade sportjournalisterna. Även männen är mer genusorienterade idag, och de ser jämställdhet som självklart på ett helt annat sätt än när jag började.

3. *Hur förbereder du dig för att skriva en krönika?*

LO: Jag gör massor av research, men om jag måste skriva om en händelse väldigt snabbt efter att den har inträffat hinner jag inte göra researchen själv. Jag skriver inte heller från början till slutet, utan kastar ut ”pusselbitar” som jag sedan fogar ihop till en helhet. För mig är det lättare att få struktur på det viset.

4. *Skriver du annorlunda om temat är en man eller en kvinna?*

LO: Om jag skriver om en match för herrar blir det lätt att jag benämner dem med enbart efternamn. När jag skriver om en match för damer skriver jag alltid ut hela namnet, för- och efternamn, om jag inte nämner samma person för tredje gången på två meningar. Jag är också mycket uppmärksam på vilka adjektiv jag använder. Jag eftersträvar könsneutralitet så mycket jag kan.

5. *Vad har du för tankar om manlig respektive kvinnlig sportjournalistik?*

LO: Jag är mycket genusmedveten och tar strid på redaktionen och i andra sammanhang. Här på redaktionen är vi 25 procent kvinnor, vilket är en mycket hög siffra i den här branschen, och vi turas om att ”tjata” genus med våra manliga kollegor och chefer. Alla manliga

sportjournalister vill skriva om herrfotboll, och jag och mina kvinnliga kollegor kämpar hårt för att också andra sporter, framför allt damidrott, ska få utrymme i tidningen.

6. Har media ett ansvar för att "lyfta" sporter som inte får så mycket uppmärksamhet?

LO: Nej, det tycker jag inte. Media ska inte skapa ett intresse som inte finns. Det är viktigt att skriva om tjejer och ha bilder på tjejer, men samtidigt måste man komma ihåg att vi ändå ska göra en tidning. Vi ska tjäna pengar också, och måste skriva om det som säljer. Men Göteborgs-Posten gjorde en läsarundersökning för att ta reda på vad folk verkligen är intresserade av att läsa. Ett mål är att få medelålders kvinnor att läsa sporten också. I undersökningen framkom bland annat att kvinnliga läsare efterlyser till exempel sidor med hälsotips på sportsidorna, och då får man ju titta på det och se vad man kan göra.

7. Är sportjournalistiken "bespottad" och behövs det särskilda kurser i sportjournalistik inom journalistutbildningen?

LO: Ja, min uppfattning är att den är bespottad, och inte ses som lika "fin" journalistik som andra typer av journalistik. Men som sagt, det har hänt mycket bara på sex år.

Lasse Anrell (LA)

1. Väljer du själv vad du vill skriva om?

LA: Ja, jag kan välja ganska fritt, men det är ju ofta kopplat till ett visst sportevenemang.

2. Har sportjournalistiken förändrats sedan du började och i så fall hur?

LA: Framför allt har den expanderat, den har blivit större, tar mer plats och vi sportjournalister får skriva längre och djupare när så mycket annat blir allt ytligare. Jag tycker att vi på Sportbladet kan ta åt oss äran av få unga män att läsa. Unga människor läser allt mindre idag, det talas det om överallt, och allra minst läser unga män. Vi erbjuder dem välskrivna, djuplodande reportage och texter om ämnen som intresserar dem, och därmed tycker jag att vi bidrar till att öka läsningen bland unga.

3. Hur förbereder du dig för att skriva en krönika?

LA: Jag bevakar ett visst sportevenemang och sedan skriver jag om det. Jag kan skriva precis hur jag vill, men jag får ju tänka på att inte komma för långt från ämnet. Är det en fotbollsmatch jag är på så kan jag inte skriva en krönika om den lilla gråsparven som satt på målstolpen, utan hålla mig till spelet. Däremot kan jag skriva precis vad jag tycker om spelet eller en spelare eller tränaren osv.

4. Skriver du annorlunda om temat är en man eller en kvinna?

LA: Nej, det blir så lätt statiskt och tråkigt då. Man ska inte tänka för mycket på hur man skriver utan se till att det blir en bra text. Jag är dock mycket medveten om vad som är

korrekt, vad man får och inte får skriva. När jag skrev en krönika om Erica Johansson och använde uttrycket ”grus i musen”, visste jag att jag aldrig kunnat skriva så om det inte hade varit hennes eget uttryck.

När Anrell använder begreppen ”korrekt” och ”får” i det här sammanhanget syftar han på vad som anses acceptabelt enligt samhällets – och därmed också journalistikens – normer. Den tradition som sportjournalistiken utgör har förändrats i takt med att samhällets värderingar har gjort det. Bilder och bildtexter av den typ som Tolvhed granskar i sin artikel förekommer inte idag, därför att samhället och läsarna inte tillåter det.

5. Vad har du för tankar om manlig respektive kvinnlig sportjournalistik?

LA: Under OS i Aten sågade jag damlandslaget i fotboll, och jag insåg med förvåning att jag var den första som någonsin hade gjort det och det blev stor uppståndelse, för så fick man inte göra. Men jag tyckte att laget förtjänade kritiken och det spelade ingen roll för mig att de var kvinnor och inte män.

6. Har media ett ansvar för att ”lyfta” sporter som inte får så mycket uppmärksamhet?

LA: När det gäller damidrotten har media ett ansvar att skriva om den. Varje vecka gör jag en lista över de tio hetaste idrottsprofilerna just nu, och där har jag alltid med kvinnor. Jag är nog med att påpeka för mina chefer hur lite det skrivs om kvinnliga idrottare i media överhuvudtaget, och kämpar för att det ska skrivas om kvinnor i min tidning varje dag.

7. Är sportjournalistik en egen genre och är det någon skillnad på att vara sportjournalist eller någon annan typ av journalist?

LA: Ja, det är en viss skillnad. Sportläsarna är så kunniga idag och ställer högre krav än tidigare på vad vi journalister skriver. På så sätt är det annorlunda att vara sportjournalist mot till exempel nöjesjournalist. Sportjournalistiken går också mot en allt större specialisering, och det krävs mer och mer kunskap för sportjournalistiken i det ämne han/hon bevakar.